

Zagrebački nadbiskup kardinal Josip Bozanić uputio je u petak 1. svibnja pismo o liturgijskim slavljinama i okupljanjima vjernika u novim okolnostima pandemije Covid-19.

Draga subraćo svećenici i redovnici te sestre redovnice, braćo i sestre u Kristu!

Nakon što smo proslavili Uskrsnuće Gospodinovo i živjeli posebno ozračje te svetkovine u okvirima ograničenih mjera izazvanih pandemijom bolesti Covid-19; nakon što smo osjetili težinu ograničenosti slavlja bez punoga sakramentalnog zajedništva, a naročito euharistijskoga slavlja; i nakon što su u Republici Hrvatskoj ublažene mjere te su od subote 2. svibnja 2020. godine dopuštena slavljenja svetih misa i drugih sakramenata uz sudjelovanje vjernika, ovime donosimo upute za daljnje oblikovanje crkvenog života, poštujući odredbe mjerodavnih državnih tijela kojima je cilj zaštita zdravlja i održivost zdravstvenog sustava.

U poteškoćama što ih živimo očitovale se puno dobra i vjerujemo da će plodovi ispunjeni tim dobrom biti vidljivi u daljnjem životu Crkve i naroda. Postalo je jasnije od čega i kako Crkva živi, povezujući duhovno i tjelesno, stavljajući težište na osobni susret, na važnost upućenosti čovjeka na čovjeka, na građenje zajedništva koje ima svoju nevidljivu i vidljivu sastavnicu. Kada je to ugroženo, osjeća se čežnja za blizinom i shvaća duboka istina da je posebice za obred i liturgijsko slavlje važna ljudska tjelesnost.

Premda uvažavajući dragocjenost raznih tehnoloških mogućnosti, Crkva vođena načelom Utjelovljenja promiče i čuva važnost tjelesne prisutnosti i ne dopušta „virtualizaciju“. U tome se vidi razlog zbog kojega je ovo vrijeme zahtjevno i pokazuje da kršćanstvo nije religija osamljenosti i udaljenosti te da nije svediva samo na navještaj, razmatranje i mentalno prijanjanje uz vjerske sadržaje. Ona je povezana cjelina u kojoj se ljubav prema Bogu i bližnjima hrani slušanjem Božje riječi i blagovanjem Hrane života.

Iako u kušnjama, kakva je ova koju proživljavamo, pojedini vidici – poput molitve i razmatranja u obitelji – jačaju. Ali bez liturgijskih slavlja kršćanska zajednica slabi. Potrebna joj je milost koja je podupire u zdravlju i bolesti, u životu i smrti. Ovo vrijeme pokazuje i razne odlike Crkve i njenu sakramentalnu narav kao Božjega naroda. Crkva nije ustanovljena po zemaljskim načelima, nego je dar Božje milosti u Isusu Kristu. Štoviše, Crkva jest Njegovo tijelo, u kojemu živi združenost ministerijalnoga svećeništva službenika i zajedničko svećeništvo vjernika. U izvanrednim okolnostima koje živimo euharistijska slavlja nikada nisu prestala, nego su slavljena u otajstvu svećeništva kako ga potvrđuju obećanja koja prezbiteri daju tijekom ređenja, odgovarajući na pitanja: »Hoćete li pobožno i vjerno slaviti Kristova otajstva prema predaji Crkve, osobito u euharistijskoj žrtvi i sakramentu pomirenja, na hvalu Božju i posvećenje kršćanskog naroda? Hoćete li zajedno s nama zazivati božansko milosrđe za povjereni vam narod ustrajno vršeći zapovijed molitve?« Svećenicima je, naime, povjereno da Bogu prinose euharistijsku žrtvu ne samo »in persona Christi« nego i za narod.

I proteklih su tjedana vjernici bili sjedinjeni u liturgijskim slavljinama slušanjem Božje riječi, molitvom i duhovnom pričešću, što im je bilo omogućeno i medijskim prenošenjem. Navještaj nije prestao, ljubav nije izostala, davanje hvale Bogu nije zamrlo. Pa ipak, sve to nije ostalo bez duboke boli pastirâ i vjernikâ, jer nam je bilo uskraćeno ono bitno, euharistijsko slavlje u zajedništvu prožetom vjerom u Krista Gospodina. Znamo da nam je u životu uvijek potrebno strpljenje u kojem trebamo i dalje ustrajati ne prestajući moliti dar Božje mudrosti. Dragi braćo i sestre, dok se u društvu traže načini na koje je moguće obnavljati, pronalaziti nove putove održavanja vitalnih djelatnosti društvene zajednice, kao Crkva pokušavamo naći

prostore povratka vjernika našim sakramentalnim slavljinama, vitalnim izvorima kršćanskoga života i spasenja.

Imajući pred sobom podatke i upute koje dolaze od medicinskih stručnjaka da virus kojim se širi bolest ima snažnu zaraznost (virulentnost), treba se strogo, strpljivo i uporno držati naputaka kojima je cilj uzajamna briga ljudi koji se susreću. Dakle, nije mudro misliti da će u crkvama odmah biti sve kao prije pandemije. No, Duh Božji vodi Crkvu i pomoći će nam i sljedeće razdoblje živjeti tako da budemo vođeni prema dobru. Ondje gdje su tama i umiranje pokušali zatvoriti Život, Uskrsli Gospodin darovao je i nadu i vjeru i ljubav. Božja snaga omogućuje ljudima ići onkraj prijetnje i zla; Duh Sveti daruje prostore svjetla, otvara obzore i obnavlja svijet. Zato puni pouzdanja zazivamo: »Pošalji Duha svojega, Gospodine, i obnovi lice zemlje.« Pozivam sve da poštuju mjerodavne Preporuke Hrvatskoga zavoda za javno zdravstvo (u prilogu ovoga pisma dostavljam vam dokument Hrvatskoga zavoda za javno zdravstvo pod naslovom

Preporuke za sprečavanje zaraze COVID-19 u crkvenim prostorima vezano za vjerska okupljanja), kao i dolje navedene posebnosti:

1. Od župnika i voditelja zajednica zahtijevaju se određene obredne prilagodbe u oblikovanju slavlja, naročito rasporeda u prostoru, te osiguravanje primjerene higijenske razine. U organizaciji slavlja bit će potrebna zauzetost i pomoć vjernika, što će dodatno jačati vrijednost Crkve kao otajstvene obiteljske zajednice. Uz to, potrebno je više strpljenja, dogovora i osjetljivosti za bližnje.
2. Potrebno je utvrditi koliko ljudi određeni liturgijski prostor može primiti, poštujući propisanu međusobnu udaljenost.
3. Ako je moguće, neka se ozvuči prostor izvan crkve, radi lakšega sudjelovanja vjernika koji, zbog ograničenoga broja, ne mogu biti u crkvi, nego žele sudjelovati na slavlju izvan nje, poštujući propisanu udaljenost.
4. Neka se u crkvama označe sva predviđena mjesta za vjernike koja trebaju biti propisano udaljena. Za članove zajedničkog kućanstva nije potrebno da jedni od drugih budu odvojeni dva metra.
5. Ondje gdje postoji mogućnost i potreba, moguće je svete mise slaviti na otvorenom, uz držanje mjera fizičkog razmaka.
6. Neka se vrata crkve drže otvorena da ih vjernici ne moraju dodirivati pri ulasku/izlasku iz crkve.
7. Neka se u crkvama vodi pojačana briga o higijeni, prozračivanju i čišćenju. Svećenici neka paze na poštivanje potrebnih higijenskih odredaba glede liturgijskoga posuđa i drugih predmeta s kojima su u doticaju.
8. Neka posude za blagoslovljenu vodu na ulazima u crkve i dalje ostanu prazne.
9. Neka se za vrijeme svete mise ne skuplja milostinja, a vjernici mogu ostaviti svoj prilog u prigodno postavljenoj košarici na određenom mjestu u crkvi.
10. Neka se u obredu pružanja mira i nadalje ne koristi gesta pružanja ruke.
11. Članovi pjevačkog zbora neka održavaju propisani razmak.
12. U organiziranju pričešćivanja, neka se pazi:
  - a) da pričest po mogućnosti dijeli samo svećenik predvoditelj, odnosno samo jedan djelitelj, noseći odgovarajuću zaštitnu masku;
  - b) da svećenik prije samoga pričešćivanja dezinficira ruke;
  - c) da se pričest dijeli isključivo spuštajući hostiju na dlan ruke vjernika, ne dodirujući njihove ruke;
13. Budući da je broj prisutnih vjernika u ovim okolnostima bitno ograničen, neka se razvidi mogućnost većega broja misa, a svim se svećenicima, ondje gdje postoji takva pastoralna

potreba, daje mogućnost da do daljnjega nedjeljom mogu slaviti tri (trinirati), a svagdanom dvije mise (binirati).

14. U dogovoru sa župnim vijećnicima ili drugim suradnicima, moguće je napraviti unaprijed određeni raspored, kada bi tko došao na euharistijsko slavlje, kako bi se izbjegao nepotreban metež.

15. Neka se za ispovijed koristi prostor (pokrajnja kapela, sakristija, dvorana), gdje je moguće ostvariti potreban fizički razmak. Važno je da drugi vjernici mogu vidjeti i svećenika i vjernika, a da budu dovoljno udaljeni da ne mogu čuti njihovu komunikaciju. Neka ispovjednik i pokornik nose zaštitne maske.

16. O slavljima ostalih sakramenata i drugih obreda uslijedit će posebne upute.

17. Ove odredbe stupaju na snagu u subotu 2. svibnja 2020. godine, a vrijede do opoziva ili drugačije odredbe.

Dragi vjernici, naše nastojanje da u svim okolnostima i na razne načine budemo s Božjim narodom, ovdje dolazi do novoga daha; do novog zahtjeva poniznosti i odvažnosti, odgovornosti i ljubavi. Važno je uočiti da ti novi pomaci u svojoj biti nisu vezani samo uz obred, nego su novi rast vjerničkoga naroda u crkvenosti.

A Duh Sveti, »sjaj blaženoga svjetla i sjaj u srcu svoga puka«, uvijek daruje novu snagu, ako svoj život obnavljamo pouzdanjem u Gospodina po primjeru vjere i vjernosti Blažene Djevice Marije, njezina zaručnika Josipa, našega svetoga zaštitnika čiji spomendan danas slavimo, i blaženoga Alojzija Stepinca, zagovornika kojemu se ne prestajemo utjecati. Svima vam Gospodin podario svjetlo, snagu i mir!

Pozdravlja vas i blagoslivlja vaš nadbiskup,
Josip kardinal Bozanić, v.r.

U Zagrebu, na spomendan sv. Josipa, 1. svibnja 2020. godine.